



Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
Του Τμήματος Φιλολογίας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου
Θράκης σε συνεργασία με το ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο
Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή –
Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»

ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΟΜΕΣ
ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΤΟ ΓΕΝΙΚΟ
ΣΧΟΛΕΙΟ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΈΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

TEACHERS' AND PRINCIPALS' VIEWS ON SUPPORT STRUCTURES FOR PUPILS WITH
SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS IN MAINSTREAM SCHOOLS. THE CASE OF THE
INTEGRATION DEPARTMENTS IN THE REGIONAL DIRECTORATE OF PRIMARY AND
SECONDARY EDUCATION OF ATTIQUE

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση
του μεταπτυχιακού τίτλου του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών
Εξειδίκευσης του Τ.Ε.Φ. – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος –
Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε.
και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης».

της
Λούτσας Χαράς

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

Επιβλέπων Καθηγητής:	Δρ. Θεόδωρος Γούπος	Συνεργαζόμενος Ερευνητής Ι.Π.Τ. - Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος
2 ^ο Μέλος:	Δρ. Σπυριδούλα Κατσαντώνη	Συνεργάτιδα Ερευνήτρια Ι.Π.Τ. - Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος
3 ^ο Μέλος:	Δρ. Παναγιώτης Μαντάς	Συνεργάτης Ερευνητής Ι.Π.Τ. - Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος

Αθήνα 2024

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία εξετάζει τις απόψεις των εκπαιδευτικών και των Διευθυντών σχολείων σχετικά με τις δομές υποστήριξης των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΕΕΑ) στο γενικό σχολείο, επικεντρώνοντας στην περίπτωση των Τμημάτων Ένταξης στην Περιφερειακή Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Αττικής. Στόχος της έρευνας είναι να εντοπίσει τις προκλήσεις, τις βέλτιστες πρακτικές και τις αντιλήψεις που σχετίζονται με την υποστήριξη αυτών των μαθητών, καθώς και να προσφέρει δεδομένα και αναλύσεις που θα συμβάλουν στη βελτίωση των σχετικών δομών. Η μελέτη βασίζεται στη συλλογή και ανάλυση δεδομένων από ερωτηματολόγια που απευθύνονται σε εκπαιδευτικούς και Διευθυντές. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι κύριες προκλήσεις περιλαμβάνουν την έλλειψη χρόνου, την ανεπαρκή υλικοτεχνική υποδομή, την απουσία διεπιστημονικής προσέγγισης και συνεργασίας, και τις στάσεις και προκαταλήψεις εκπαιδευτικών και μαθητών. Επιπλέον, αναδεικνύονται η έλλειψη εμπειρίας και κατάρτισης, καθώς και η ανυπαρξία κατάλληλων διαγνωστικών εργαλείων.

Η έρευνα προτείνει ότι για να βελτιωθεί η υποστήριξη των μαθητών με ΕΕΑ, είναι απαραίτητο να εφαρμοστούν πιο ευέλικτα εκπαιδευτικά προγράμματα, να ενισχυθεί η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και να διασφαλιστεί η σταθερή συμβουλευτική υποστήριξη από ειδικούς. Επίσης, προτείνεται η συνδιδασκαλία στην κανονική τάξη, η ανάθεση διαφοροποιημένων εργασιών και η βελτίωση του ψυχοπαιδαγωγικού κλίματος της τάξης. Η μελέτη υπογραμμίζει τη σημασία της συμπερίληψης και της αποδοχής της πολυμορφίας στην εκπαίδευση, επισημαίνοντας ότι η εκπαίδευση πρέπει να προσαρμόζεται στις μοναδικές ανάγκες κάθε μαθητή για να επιτευχθεί η πλήρης ενσωμάτωση και εκπαιδευτική ισότητα. Μέσω της κατανόησης των εμπειριών των εκπαιδευτικών και των Διευθυντών, η έρευνα στοχεύει να συμβάλει στη δημιουργία αποτελεσματικών πρακτικών και πολιτικών για την προαγωγή της εκπαίδευσης όλων των μαθητών, ανεξαρτήτως των ιδιαίτερων αναγκών τους.

Λέξεις κλειδιά: Ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΕΕΑ), Δομές υποστήριξης, Τμήματα Ένταξης, Γενικό σχολείο, Εκπαιδευτικοί

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Alvi, M. (2016). *A manual for selecting sampling techniques in research*.
- Avramidis, E., & Kalyva, E. (2007). The influence of teaching experience and professional development on Greek teachers' attitudes towards inclusion. *European Journal of Special Needs Education, 22*(4), 367–389. <https://doi.org/10.1080/08856250701649989>
- Barton, L. (1997). Inclusive education: romantic, subversive or realistic? *International Journal of Inclusive Education, 1*(3), 231–242.
- Batsiou, S., Bebetos, E., Panteli, P., & Antoniou, P. (2008). Attitudes and intention of Greek and Cypriot primary education teachers towards teaching pupils with special educational needs in mainstream schools. *International Journal of Inclusive Education, 12*(2), 201–219. <https://doi.org/10.1080/13603110600855739>
- Beacham, N., & Rouse, M. (2012). Student teachers' attitudes and beliefs about inclusion and inclusive practice. *Journal of Research in Special Educational Needs, 12*(1), 3–11. <https://doi.org/10.1111/j.1471-3802.2010.01194.x>
- Charitaki, G., Kourti, I., Gregory, J. L., Ozturk, M., Ismail, Z., Alevriadou, A., Soulis, S. G., Sakici, Ş., & Demirel, C. (2022). Teachers' Attitudes Towards Inclusive Education: a Cross-National Exploration. *Trends in Psychology, 0123456789*. <https://doi.org/10.1007/s43076-022-00240-0>
- Chaudhari, P. (2016). Models of Disability for Learners with Special Educational Needs. *International Education and Research Journal, 2*(7), 43–44.
- Dimitrios, S., Pinelopi, R., & Harilaos, Z. (2018). School Teachers' Attitudes Towards Inclusive Education in Greece. *European Journal of Special Education Research, 3*(3), 182–194. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1250179>
- European Agency for Special Needs and Inclusive Education. (2019). *Changing Role of Specialist Provision in Supporting Inclusive Education | European Agency for Special Needs and Inclusive Education*. European Agency for Special Needs and Inclusive Education. <https://www.european-agency.org/activities/changing-role-specialist-provision-supporting-inclusive-education>
- European Commission. (2023). Special education needs provision within mainstream education. <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/malta/special-education-needs-provision-within-mainstream-education>
- Gallagher, J. J. (2008). Special Education. In *Encyclopedia of Infant and Early Childhood Development, Three-Volume Set* (Vol. 3, pp. V3-235-V3-243). StatPearls Publishing. <https://doi.org/10.1016/B978-012370877-9.00153-5>
- Göransson, K., & Nilholm, C. (2014). Conceptual diversities and empirical shortcomings--a critical analysis of research on inclusive education. *European*

- Journal of Special Needs Education*, 29(3), 265–280.
- Heidenheimer, A. (2018). *Disparate ladders: Why school and university policies differ in Germany, Japan and Switzerland*. Routledge.
- Kefallinou, A., Symeonidou, S., & Meijer, C. J. W. (2020). Understanding the value of inclusive education and its implementation: A review of the literature. *Prospects*, 49(3–4), 135–152. <https://doi.org/10.1007/s11125-020-09500-2>
- Korf, R. E. (1987). Planning as search: A quantitative approach. *Artificial Intelligence*, 33(1), 65–88.
- Kourti, I., Charitaki, G., & Kypriotaki, M. (2023). The Critical Role of Personal and Professional Characteristics on Teachers' Efficacy and Attitudes Towards Inclusion: a Comparative Study Between Greece and the UK. *Trends in Psychology*, 0123456789. <https://doi.org/10.1007/s43076-023-00322-7>
- Lacruz-Pérez, I., Sanz-Cervera, P., & Tárraga-Mínguez, R. (2021). Teachers' attitudes toward educational inclusion in Spain: A systematic review. *Education Sciences*, 11(2), 1–16. <https://doi.org/10.3390/educsci11020058>
- Lindsay, G. (2003). Inclusive education: a critical perspective. *British Journal of Special Education*, 30(1), 3–12.
- Messiou, K. (2017). Research in the field of inclusive education: time for a rethink? *International Journal of Inclusive Education*, 21(2), 146–159.
- Mujere, N. (2016). Sampling in research. In *Mixed methods research for improved scientific study* (pp. 107–121). IGI Global.
- Nilholm, C. (2021a). Research about inclusive education in 2020—How can we improve our theories in order to change practice? *European Journal of Special Needs Education*, 36(3), 358–370. <https://doi.org/10.1080/08856257.2020.1754547>
- Nilholm, C. (2021b). Research about inclusive education in 2020—How can we improve our theories in order to change practice? *European Journal of Special Needs Education*, 36(3), 358–370. <https://doi.org/10.1080/08856257.2020.1754547>
- Nilholm, C., & Göransson, K. (2017). What is meant by inclusion?—An analysis of high impact research in North America and Europe. *European Journal of Special Needs Education*, 32(3), 437–451.
- OECD. (2000). *Inclusive Education at Work*. <https://doi.org/https://doi.org/https://doi.org/10.1787/9789264180383-en>
- Ojeda, A. B. B., & Carugno, P. (2022). Special Education. *StatPearls*. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK499857/>
- Plonsey, R., Barr, R. C., & Bioelectricity, A. (2007). Quantitative Approach. *Cham, Switzerland: Springer*.
- Powell, J. J. W. (2015). *Barriers to inclusion: Special education in the United States*

- and Germany. Routledge.
- Richardson, J. G., & Parker, T. L. (1993). The institutional genesis of special education: The American case. *American Journal of Education*, 101(4), 359–392.
- Right to Education Initiative. (2022). *Understanding education as a right*. Right to Education Initiative. <https://www.right-to-education.org/page/understanding-education-right>
- Safford, P. L., & Safford, E. J. (1996). *A history of childhood and disability*. Teachers College Press.
- Sahin, M., & Aybek, E. (2019). Jamovi: an easy to use statistical software for the social scientists. *International Journal of Assessment Tools in Education*, 6(4), 670–692.
- Saloviita, T. (2020). Attitudes of Teachers Towards Inclusive Education in Finland. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 64(2), 270–282. <https://doi.org/10.1080/00313831.2018.1541819>
- Slee, R. (2011). *The irregular school: Exclusion, schooling and inclusive education*. Routledge.
- Smith, D. (2001). Introduction to special education: Teaching in an age of opportunity. In *Pearsonhighered.Com*. http://www.pearsonhighered.com/assets/hip/us/hip_us_pearsonhighered/samplechapter/0205376169.pdf%5Cpapers2://publication/uuid/4924245B-E924-4479-A9F2-0034A47E0019
- Stavroussi, P., Didaskalou, E., & Greif Green, J. (2021). Are Teachers' Democratic Beliefs about Classroom Life Associated with Their Perceptions of Inclusive Education? *International Journal of Disability, Development and Education*, 68(5), 627–642. <https://doi.org/10.1080/1034912X.2020.1716961>
- Tyack, D. B., & Cuban, L. (1997). *Tinkering toward utopia: A century of public school reform*. Harvard University Press.
- UNICEF. (2017). *Inclusive Education: Understanding Article 24 of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities*. 08, 497367.
- United Nations. (2024). *Article 24 – Education | United Nations Enable*. United Nations. <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities/article-24-education.html>
- Ware, L. P. (2005). *Ideology and the politics of (in) exclusion* (Vol. 270). Peter Lang.
- ΕΛΣΤΑΤ. (2022). *ΕΡΕΥΝΑ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΛΗΞΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2020/2021*. 1–10.
- ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. (2024). *Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής & Υποστήριξης (ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ)*. ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. <https://pdeattikis.gr/index.php/pdeattikis/supervised-units/5-kesy>
- Νόμος 4386/2016 (Κωδικοποιημένος) - ΦΕΚ Α 83/11.05.2016, Εφημερίδα της

Κυβερνήσεως (2016).

<https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/197924/nomos-4386-2016>